

Prosim za poslušanje.

(Konec.)

Škodljivši od mravljinco v so drevesne uši (mešičevje), ktere se večidel bolniga drevja derže, dostokrat se pa tudi zdraviga poprimejo, in muzgo iz mladičic in peresc takó dolgo sesajo, de rasti nehajo in se posušé. Imenovane živali se neizrečeno hitro in na milijone zaredé, kér vsaka óna od spomladi do jeseni dan na dan po 2 do 4 žive mladiče izvalí, razun tega pa tudi že v pozni jeseni veliko zalege na drevju popustí, iz ktere spomladi grozno veliko drevesam škodljive mladine prileze.

To, kar je gosp. Dr. O. v 24. listu naših Novic oznanil, kakó se zamorejo mravlje in drevesne uši od dreves odgnati, če se z praham novožganiga cegla (opeke), več dni zaporédama poštopajo, je gotovo práv dobro sredstvo, zató, kér ima prah iz stolčeniga novožganiga cegla, apnu enako lastnost, imenovanim živalicam nar manjši k življenju potrebne luknjice života zamašiti in jih po tem takim pokončati. Kdor pa cegloviga prahu pri rokah nima, zamore drevesne uši tudi z gipsam, z vgašenim apnam, ali pa z cestnim praham pregnati in pomoriti.

Ravno takó se drevesne uši tudi preženéjo, če se vejce, na kterih ti merčesi sedijo, v imenovano apneno vodó pomočijo, kteri se polovica iz kuhaniga tobakoviga, konopljeviga in korunoviga (krompirjeviga) pirja napravljene vode pridene; tode to delo je dolgočasno in se na visokih in košatih drevesih še clo opraviti ne da.

V tacih okolišinah sim nož v roke vzel, ali pa škarje, in sim vse vejce porezal, na kterih sim skupej zvito perje zapasil, in po tem takim na milijone uši na enkrat pokončal.

Božja modrost pa h pokončanju drevesnih uši in družih škodljivih merčesov veliko več pripomore, kakor človeško prizadevanje. Vsigamogočni stvarnik je nekterim muham in kebričkam drevesne uši za njih živež odločil, kteri zares neizmerno število tega merčesa pokončajo. Ti koristni kebrički so:

1. Polonca ali božji vólek (Marienkäfer, coccinella septempunctata).

2. Šuštar (Hecken-Weichkäfer, cantharis fusca et melanura), kebriček sploh znan, pol palca dolg, podolgastiga živóta z mehкими perutnicami, ki so pri eni in bolj navadni sorti černe, pri drugi rujave; vrat ima rudeč, z černo liso na sredi, život je rudeč in siv; noge so rudeče in černe. Navadni šuštarji se prikažejo v mescu Velkitravnu, uni pa, ki so rujave sorte, pridejo pozneji na dan. Vsi prav pridno trebijo drevesa od gosenc, uši i. t. d. zatorej se morajo pri življenju pušati in še clo dobro bi bilo skerbeti, de čerņi červiči, ktere dostokrat po zimi kadar sonce sije, po snegi laziti vidimo in iz kterih se potem šuštarji izležejo, ne poginejo.

3. Prav koristne živali so tudi nektere muhe, za ktere pa Slovenci mende še nobeniga iména nimajo. Ena sorta teh muh imá čveteré, pajčovni enake perutnice in zlatosvetle oči (Florfliege, Goldäugelchen, hemerobius); druge dve sorti ste nemalo ósam in čbelam podobne (Wespenfliege, milesia vespiformis; Schwebfliege, syrphus pyrastris); te muhe, še bolj pa červiči, iz kterih se one izležejo, povžijejo grózno veliko drevesnih uši.

Prav bi bilo, ko bi sadjoredniki imenovane koristne živalice po podobi poznali. V Ljubljanskim

muzeumu, ali pa pri meni v Šiški jih vsak lahko vidi. *) Glejte, že v ti majhni reči koristnost muzeuma!

Na koncu tega sastavka moram še enkrat polonce v misel vzeti, in jih tistim posebno priporočiti, ktere zobje bolé. Ta keberček se za to rabo med dvema perstama stáre in z njegovim sókam se boleči zob, posebno pa zoberina (čelustno meso) bolniga zobá pomaže. Še boljši je pa kakih 12—20 polonc v eni unci vinskiga cveta (spiritusa) skozi en teden v dobro zamašeni kupici namakvati in od te namake potem kakih 5 kapljic na pavolo ali kako drugo mehko cunjico vlti in jo na boleči zob položiti. To zdravilo si vsak kmet lahko napravi.

F. J. Šmidt.

Koristna priprava šurke (žoharje) loviti.

Med nar ostudniši hišne merčese štejemó šurke, kteri se nar raji v gorke kraje vselijo, kakor postavim: v pekarnice, pod hišne ognjiša, v mline i. t. d. Ta merčes, sperviga le v jutrovim domá, potem mende v barkah v druge deželé zanesen, se je sčasama po celi Evropi takó zatrosil, de nam je dostokrat práv v veliko nadlego. Šurki so večidel povsod znani, verstimo jih h tistim živalim, ktere se svitlobe bojé, čez dan v svojih tamnih zakotkih živé, in le na noč jih zapustivši se na pašo podajo. Ti merčesi so prav požrešni, in osnujejo, kjer se hudó zaredé, pri marsikteri hiši veliko škode; ja še clo take imamo izgledé od njih, de so že večkrat po barkah mornarjem strad in lakoto žugali.

Če bi tem merčesam ravno škodo, ktero nam na živežu pri naši domačii napravijo, prizanesli, jih vender le zavoljo njih ostudnosti in nesnažnosti terpeti ne moremo, kér nam dostokrat jedí z svojo góvno poblodijo in ognjusijo, in ljudem večkrat ondi, kjer se hudó zaredé, še tudi clo v spanju nadlegvajo. Strupeni pa niso.

Mnogoverstne reči nam priporočujejo, z kterimi bi se šurki pregnati in pokončati dali. V enih krajih jih kuharce z slamo smodé in požigajo, v družih z vrelin kropam brizgajo in polivajo i. t. d. Jež jih tudi, kjer ga pri hiši za to rabo imajo, práv veliko potrebi, ako mu družiga živeža primanjkuje, pa vender jim vselej nemore kaj; in dostokrat, če le preveč šurkov pojé, sam pogine. Tudi race jih pobirajo, pa le po redkama se tacih gospodinj najde, ktere bi racam te gerde merčese pripustile pobirati.

Šurke z trupam pomoriti je posebno po kuhnjah nevarno.

Posébná lastnost veliko merčesov, h kterim tudi šurke štejemó, nam prosto in práv lahko napravljeno pripravo ponuja, z ktero se imenovani merčesi ne samo zmanjšujejo, temuč tudi popolnoma zatarejo. Ta lastnost je: Če je kak šurk skozi vozko in dolgo gerlo v kako steklenico (flašo) zašel, bo v nji neprenehama okrog dirjal, skozi gerlo nazaj in vùn iti se pa po nobeni ceni ne upa; bojé misli, de bi skozi to luknjo v drugo še hujsi zadrego zašel.

Zatorej je ta le nedolžen pomoček zoper šurke nar boljši: Vzemi majhno, leseno škrinjico ali pa precej veliko škatlo, ktera se za to rabo takó le napravi: V pôkrov, kteri mora takó narejen biti, de

*) Naš slavni naravoslovec gosp. Šmidt so tukej popisane koristne kebre in muhe tudi v pisarnico c. k. kmetijske družbe dali, kjer so vsakimu na ogled postavljene.

se lahko proč vzame, se izverta več okroglih luknjic, v ktere se lesene poldrugi pale dolge cevi terdó vtaknejo, takó de se šurki odzvnaj pokrôva nikjer ne spodtikvajo, ampak na ravnost v luknjice iti zamorejo. Te cevi morajo takó velike luknje imeti, de mora nar veči šurk lahko skozi zlesti. Potem se v skrinjico take reči položijo, ktere šurki radi jedó, postavimo: kruha, lupin od kumar, repe, jabelčnih kerhlev i. t. d. Skrinjica se z pokrôvam zaprè in čez noč v take kraje postavi, kjer imajo šurki svoje seliša. Zjutrej se najde polna skrinjica ali škatla vjetih šurkov, kteri se nar ložej pokončajo, če se pokrov odkrije in vjeti gostaci urno brez martranja z vrelim kropam polijejo.

Če šurki nič družiga živeža v kuhnji i. t. d. ne najdejo, se stari z mladimi vred v imenovane skrinjice radi podajo, kjer jih gotova smert čaka. Če se jim več takih skrinjic pogostama nastavlja, se bodo z to lahko naredbo scasama vsi do čistiga polovili.

Ta pomoček je nemška pratika c. k. Dunajske kmetijske družbe letas oznanila.

Dopis iz Ternoviga Potoka poleg Dunaja.

Kér od vsih strani odgovore na vprašanje dajajo, kakó bi se dali mravljinici od dreves odgnati, moram tudi jez, ki se že zdavnej z sadnimi drevesi pečam, eno besedico vmes govoriti. — Nar prvič ne zamérite mi gosp. V. V. če vam brez ovinkov rečem, de ste se v 26. listu nemalo bahali, ko ste rekli, de je cekin vaš. S kom ste ga neki le zaslužili? Kakšen pomoček ste nam li razodéli? Vémo de se mravljinici od mešičjih popustikov redé, tode, ta gola vednost nam nič ne pomaga, jih pregnati. Kaj pomaga bolniku, če so zdravniki njegovo bolezen spoznali, če mu pa nevedó pomagati? Ako hočete, de bo cekin vaš, povejte, kakó se bolehe drevesca ozdravijo, na ktere mravljinici lazijo! To je po mojih skušnjah nar potrebníši reč: brez taciga pomočka ne bomo nikakor mravlja iz vertov pregnali, bolehe drevesca se bodo posušile in na zadnje bomo mravljinčne jajca zobáli, namesti de bi sadje jedli.

Tudi jez pripomočka ne vém, ki bi vse želje spolnil — en dober svèt pa, ki veliko pomaga, vunder zamorem dati. Med vsimi pomočki, nedolžne mravljinice odganjati, ali boljši reči, škodljive uši na drevescih in cvetlicah zatirati, sim nar bolj žajfenco (za pol groša žajfe v kakih 3 bokalih mehke vode raztopljene) poterdil; žajfenca pa se mora le z mehko vodo, postavim z deževnico narediti; z njo se drevesca tam, kjer so uši ali mravljinici, pošropijo ali pa mladike eno za drugo v to vodo vtakvajo: uši in tudi mravljinici, ktere je žajfenca zadéla, bodo poginile. To delo se mora pa zvečer, ali saj popoldne, kader sonce na drevesca več ne sije, opraviti. Od žajfence vmazano in obeljeno perje se čez en čas z čisto vodo pošropi in opère.

Pri ti priloznosti, in kér bodo kmalo po ajdi čbele brenčale, moram tistim, ki bi vtegnili od kake čbele pičeni biti, sredstvo oznaniti, ktero ne samó bolečine potolaži, ampak tudi otekljino zatira in kar čudo hitro pomaga: to po več skušnjah poterjeno zdravilo je vinski izleček rože sv. Antona *) (Arnica Tinctur) na to vižo napravljena, kakor jo homeopati rabijo. Pičeno mesto se kakih

petkrat z imenovano tinkturo pomoči, in bolečine bodo zginile, ko bi pihnil, in otekljine bo malo ali pa clo nič. *) Čbelarjem je svetvati, to zdravilo, kér tudi drago ni, pri rokah imeti. P. S.

Dopis iz Gorice.

Ljube Novice! „Kér vém, de vam je ljubo, tudi od svojih domorodcov na Goriškim kaj slišati, vam to pismice pošljem. Vzemite z malim za dobro.“

„Dobra létna kaže letas tudi per nas, in če bo taka, ga bomo pili boljšiga, kot štiri in tridesetiga léta. Takó perpéka tukej pri nas, de je grôza. Le pomislite! v senci smo iméli 9. dan tega mesca 28 stopinj vročine, na sonci pa clo 50 stopinj. Če bi jih še kakih 30 bilo, smo pa kuhani in pečeni. Ali ne bo dobro vino, če med mašami takó ostane? Kaj, če nas nemalo žgè, pa se v hiše zapremo, sej ni letas muh. Brali smo vprašanje v Novicah, kje de so letas muhe ostale; tudi mi v Gorici se poprašujemo ravno takó. Prav veselilo bi nas, ako bi nam kdo bistro in razumno na to vprašanje odgovoril.“

„Kdor ne bóga, ga skušnja izuči. Marsikteri bedák se polakomni dobriga plačila, in ne pomisli, de se zraven tega v veliko nevarnost podá, več zgubiti, kakor pridobiti. Žalostna prigodba je to resnico ni davnej zopet peterdila. Neki voznik je v Terstu, akoravno je grôzna vročina bila, vunder nezmerno blagá naložil, in ga je z osmerimi konji semkaj v Gorico perpeljati hotel. Pa kaj se mu zgodi? Dva konja mu kmalo od hude vročine pogineta, z drugimi šesterimi pa so dosti opraviti imeli, de so mu jih otéli. Vprašam vas, ali si je ta voznik toliko voznine prislužil, kolikor je zdaj per konjih zgubil? Vozniki! če se vam že živina ne smili, bodite saj pametni, glejte na svoj dobiček, in varvajte svojih konj, kteri vam živeš služijo in pomislite, de je lažej hi! bista hor! tibo! vpiti, kakor pa peljati!

A. S. . . . r.

Prilike ali primere.

(Sledilo.)

Sedaj vidi govornik ponižnost pred sabo, ktera je poprej za prevzetnostjo in baharijo v njih senci stala. Bila je borno oblečena in brez kinča; nje suknjica je bila sive barve, okoli vrata je imela višnjevo ruto, in černo pokrivalo na glavi. — Komu pak bom tebe primeril, ti borna in vunder takó ljubeznjiva divica? ji reče govornik. — Ponižnost sramožljivo v tla pogleda in — molčí. Primeril te bom, začne govornik s hitro in veselo besedo, primeril te bom dišeči vijolici, ktera se pod gervovje skriva, in ktero vunder sprehajoči pod gervovje iskat gredo, vse druge cvetlice pustijo. — Primeril te bom rodovitnemu drevesu, polnimu nar lepšiga sadja, ktero svoje veje tolikanj globokejši k tlam naklanja, kolikanj bolj so z sadam obtežene. — Primeril te bom ljubeznjivim u slavčiku, kteri je scer v sivo oblečen, pa vunder kralj vsih terdokljunov in kalínov in pevcov po gojzdu. — Primeril te bom —

„Preč s to capo!“ sedaj zagromí na enkrat z debelim in hrebovim glasam sovraštvo, ktero je še od poprejnih pošast na mesti ostalo, in se sedaj ponižnosti in govorniku vprek vstopilo. Preč s to capo! ti rečem, — za to smét take prilike! — Komu mene primeriš? te prašam. — Preden po-

*) Roža sv. Antona ali kukovnišnik, ali hribovski primožki ali bardnja ali svetlica (Berg-Wolverlei, arnica montana).

*) Resnico tega tudi jez iz lastne skušnje poterdim.